

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Prop. 45 L

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i havressurslova
(hjemmel for Fiskeridirektoratet til
å beslaglegge og destruere eller avhende
umerket fiskeredskap)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5	4	Om lovforslaget	10
			4.1	Departementets vurdering	10
2	Bakgrunnen for lovforslaget	5	5	Administrative og økonomiske og konsekvenser	11
2.1	Bakgrunn	5			
2.2	Oversikt over gjeldende rett	8			
2.2.1	Havressurslova	8	6	Merknader til lovforslaget	13
2.2.2	Kystvaktloven	9			
2.2.3	Høstingsforskriften	9			
2.3	Høringen	9		Forslag til lov om endringer i havressurslova (hjemmel for Fiskeridirektoratet til å beslaglegge og destruere eller avhende umerket fiskeredskap)	14
2.3.1	Forslaget i høringsnotatet	9			
3	Høringsinstanser	9			

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Prop. 45 L

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i havressurslova (hjemmel for Fiskeridirektoratet til å beslaglegge og destruere eller avhende umerket fiskeredskap)

*Tilråding fra Nærings- og fiskeridepartementet 7. februar 2025,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Nærings- og fiskeridepartementet legger i denne lovproposisjonen frem forslag til endringer i lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av villlevende marine ressursar (havressurslova), for å gi Fiskeridirektoratet hjemmel til å beslaglegge og destruere eller avhende umerket fiskeredskap der eieren ikke lar seg identifisere. Lovforslaget går ut på å ta inn en slik bestemmelse i havressurslova § 46 femte ledd.

Formålet med den foreslåtte lovendringen er å forenkle arbeidet med håndtering av ulovlig fiskeredskap både for Fiskeridirektoratet og politiet. Ettersom gjeldende regelverk ikke gir Fiskeridirektoratet adgang til videre håndtering av utstyret må alt utstyr Fiskeridirektoratet beslaglegger overleveres til politiet for videre håndtering. Dagens praksis beslaglegger store ressurser både hos Fiskeridirektoratet og politiet.

Også Kystvakten omfattes av den foreslåtte lovendringen. Kystvakten gjennomfører i likhet med Fiskeridirektoratet en rekke kontroller av faststående redskap. En stor andel av disse redskapene mangler merking slik at eier ikke kan identifiseres. Redskapet overleveres derfor til politiet på samme måte som for Fiskeridirektoratet. Det foreslås derfor at også at umerket redskap

som beslaglegges av Kystvakten kan leveres til Fiskeridirektoratet for videre håndtering.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Bakgrunn

Fiskeredskap som ikke oppfyller krav som følger av forskrift 23. desember 2021 om gjennomføring av fiske, fangst og høsting av villlevende marine ressurser (høstingsforskriften), kan beslaglegges av Fiskeridirektoratet med hjemmel i lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergang i straffesaker (straffeprosessloven), § 206 første ledd andre punktum. Med hjemmel i havressurslova § 65 kan politiet foreta inndragning av redskapet. Bestemmelsen gjelder straffeprosessuell inndragning (i motsetning til havressurslova § 54 som gir hjemmel til administrativ inndragning av ulovlig fangst og som kan gjøres av Fiskeridirektoratet).

Høstingsforskriften fastsetter krav til merking av fiskeredskaper (kapittel XV), og krav til bruk og utforming (kapittel V). Når slikt fiskeredskap ikke oppfyller kravene og beslaglegges blir forholdet anmeldt til politiet som oppbevarer redskapet og foretar videre etterforskning. Som følge av at havressurslova ikke gir hjemmel til å beslaglegge,

destruere eller avhende fiskeredskap må også umerket redskap der eier ikke lar seg identifisere, overleveres til politiet.

Fiskeridirektoratet har fra tidlig på 1980-tallet drevet med opprenskning av tapte fiskeredskaper på årlige tokt. Fokuset har vært å rydde opp i de viktigste fiskefeltene langs norskekysten. Siden starten på dette arbeidet har det blitt tatt opp flere tusen tonn med fiskeredskap. I tillegg til garn og teiner som anses å være de farligste redskapene i forbindelse med spøkelsesfiske, finner Fiskeridirektoratet store mengder annet utstyr som liner, snurrevad, not, tauverk, trålvaier, anker og dregger.

Kystvakten gjennomfører beslag av ulovlige fiskeredskaper etter lov 13. juni 1997 nr. 42 om Kystvakten (kystvaktloven), § 9 første ledd bokstav e jf. § 29 andre ledd andre punktum. Beslaglagte fiskeredskaper overleveres politiet for anmeldelse og etterforskning. Kystvakten skiller i dag ikke mellom redskaper hvor eier ikke kan identifiseres og redskaper med identifiserbar eier. Alt leveres til politiet i henhold til beskrevet prosedyre og administrative utfordringer knyttet til redskaper hvor eier ikke kan identifiseres er tilsvarende som beskrevet for Fiskeridirektoratet.

Dagens ordning beslaglegger store ressurser både hos Fiskeridirektoratet, Kystvakten og politiet. Overlevering av fiskeredskap og saksbehandling knyttet til anmeldelse av umerket redskap medfører mye arbeid for Fiskeridirektoratet og Kystvakten. Videre bruker politiet ressurser på oppbevaring av redskapet under etterforskning.

For å forenkle arbeidet med håndtering av ulovlig fiskeredskap, foreslås det derfor at Fiskeri-

direktoratet gis hjemmel i havressurslova til å beslaglegge og destruere eller avhende umerket utstyr der eier ikke lar seg identifisere. I tilfeller der eieren av ulovlig merket utstyr kan identifiseres vil myndighetene som i dag anmelde saken til politiet for videre etterforskning. Fiskeridirektoratet kan alternativt benytte sin kompetanse til å ilegge overtredelsesgebyr med hjemmel i forskrift 20. desember 2011 om bruk av tvangsmulkt og overtredelsesgebyr ved brudd på havressurslova og deltakerloven, § 4. Det foreslås i tillegg at Kystvakten kan levere umerket redskap til Fiskeridirektoratet for oppbevaring og destruksjon eller avhending. For ordens skyld presiseres at beslag i denne sammenheng ikke må forveksles med beslag etter straffeprosessloven.

Redskapskontroller utgjør en stor andel av både Fiskeridirektoratets og Kystvaktens kontrollvirksomhet på sjøen. Fiskeridirektoratet anmelder omkring 130-190 ulovlige forhold per år som gjelder ulovlige umerkede redskaper.

Når redskapet overleveres og forholdet anmeldes til politiet blir det opprettet straffesak. Der eier av redskapet er ukjent blir sakene henlagt. I motsatt fall blir det besluttet straffereaksjon eller påtaleunntatelse. Beslaglagt redskap blir inndratt eller tilbakelevert til eier. Der eier er ukjent blir utstyret enten destruert eller solgt. Saksbehandling, oppbevaring og destruering av ulovlig umerket utstyr medfører kostnader og er tidkrevende.

Tabell 2.1 er en oversikt over beslaglagt umerket fiskeredskap gjort av Fiskeridirektoratets sjøtjeneste i perioden 2020-2022:

Oversikten i tabell 2.1 gjelder beslag og anmeldelser av merket redskap/redskap der eier kan

Tabell 2.1

Redskap	2020	2021	2022
Krabbe/ hummerteiner	290	379	198
Krepseteiner	155	23	12
Kongekrabbeteiner	64	30	17
Leppefisketeiner	17	6	112
Ruser	13	22	11
Snegleteiner	10	0	8
Liner	0	3	0
Garn	0	30	5
<i>Totalt</i>	<i>549</i>	<i>493</i>	<i>363</i>
Anmeldelser	159	184	129

Tabell 2.2

Redskap	2020	2021	2022
Krabbe/ hummerteiner	616	552	292
Krepseteiner	47	9	33
Kongekrabbeteiner	78	156	29
Leppefisketeiner	1	5	0
Ruser	6	11	12
Garn	2	3	18
<i>Totalt</i>	<i>750</i>	<i>736</i>	<i>384</i>
Anmeldelser	273	319	198

identifiseres, gjort av Fiskeridirektoratets sjøtjeneste:

I tillegg til denne oversikten kommer beslag gjort av Fiskeridirektoratets landinspektører som også omfatter en rekke tilfeller, men hvor det ikke foreligger statistikk.

Sjøtjenesten kontrollerer stående redskap. Dersom redskapet er umerket trekkes det opp. Det skrives deretter anmeldelse og beslagsrapport. Sjøtjenesten skriver anmeldelse direkte fra sine hurtiggående fartøy og leverer beslagene til de steder politiet ønsker. Samlet sett anslås det at arbeidet med å skrive anmeldelse og beslagsrapport, foreta sidemannskontroll og sende anmeldelsen til politiet, tar omkring to timer per beslag. Tidsbruken for frakt av utstyret og overlevering til politiet varierer ettersom det er ulik avstand til nærmeste leveringssted. I Finnmark ønsker politiet for eksempel å få utstyret levert i Hammerfest, noe som medfører at det går mye tid til forflytning. Anmeldelsene følges videre opp administrativt i ettertid. Fiskeridirektoratet anslår at anmeldelse og oppfølging av anmeldelse tilsvarer arbeidsmengde for omtrent et årsverk.

Oversikten i tabell 2.3 gjelder beslag av merket og umerket redskap fordelt på garn, ruser og teiner gjort av Kystvakten i perioden 2020-2022.

Som tabellen viser utgjør Kystvaktens årlige beslag noenlunde samme omfang som Fiskeridirektoratets beslag. Kystvaktens systemer skiller ikke på merket og umerket redskap, men det anslås at omkring halvparten av beslaget utgjør umerkede redskaper.

I NOU 2019: 21 *Fremtidens fiskerikontroll* og vedlegget «Straffes straffbare lovbrudd i fiskerinnæringen?», fremlegges en oversikt over straffesaker, anmeldelser og reaksjoner i fiskerisaker. Det følger av oversikten over saker politiet behandler knyttet til merking av redskaper at sakene i snitt blir henlagt i løpet av 46 dager. Det følger en omfattende prosess med behandlingen av hver enkelt anmeldelse. I tillegg må politiet beslaglegge og oppbevare utstyret inntil det kan destrueres eller avhendes. Politiet laget i 2019 en beskrivelse av prosessen hvor det fremgikk at dersom det gjøres beslag av politiet så kreves det at beslaget merkes med dato, sted etc., og at det utarbeides en straffesak. Og videre at det føres beslagsrapport som er en database som er tilknyttet politiets saksbehandlingssystem. I noen saker er det avhør, i andre ikke. Når ansvarlig jurist får saken blir det enten skrevet ut et forelegg, en påtaleunntatelse eller saken blir henlagt. Når saken er avgjort på en av disse måter, sendes det

Tabell 2.3

Redskap	2020	2021	2022
Garn	145	39	27
Ruser	61	88	29
Teiner	1801	883	683
<i>Totalt</i>	<i>2007</i>	<i>1010</i>	<i>739</i>

melding om at beslaget skal tilbakeleveres eier eller inndras. Det vanligste er inndragning og da blir redskapet enten destruert eller solgt som hittegodts. Er det et billig redskap så blir det destruert, er det store beslag med redskap tilhørende yrkesfisker så hender det at noe selges på hittegodtsauksjon, mens det i andre tilfeller blir destruert. Dersom redskapet blir destruert kjøres det til avfallsmottak hvor det påses at det blir brent, eventuelt skjæres redskapet i stykker før politiet leverer det fra seg.

En samling av oppgavene knyttet til håndteringen av umerket fiskeredskap eller redskap hvor merkingen er slik at eier ikke kan identifiseres og derfor er ukjent, forventes å gi en samlet mer effektiv ressursutnyttelse og på den måten gi en samfunnsøkonomisk gevinst.

Tiltaket vil frigi ressurser hos politiet, samtidig som saksbehandlingen hos Fiskeridirektoratet vil forenkles ved at man unngår overlevering av redskapet og anmeldelse av forholdene til politiet. Fiskeridirektoratet ville i så fall kunne begrense saksbehandlingsarbeidet til kun å omfatte tiden det tar å dokumentere beslaget og ressursbruken frem til redskapet er destruert eller avhendet. Tiltaket vil også ha en ressursbesparende effekt for Kystvakten, som vil kunne overlevere umerkede beslaglagte redskaper til Fiskeridirektoratet. I saker der eieren av det ulovlige utstyret kan identifiseres vil preventive hensyn ivaretas ved at disse tilfellene anmeldes til politiet.

Dette er i tråd med havressurslovas formål om å begrense skadevirkninger på villlevende marine ressurser. Tiltaket er også i tråd med Regjeringens mål om å styrke innsatsen mot fiskeri- og miljøkriminalitet, ved å frigjøre kapasitet og å lede an i innsatsen for å stanse plastforurensing i havet.

Dagens praksis for inndragning og videre håndtering av ulovlig fiskeredskap omtales også i NOU 2019: 21 *Framtidens fiskerikontroll* der utvalget peker på at beslagsprosessen er unødvendig tungvint og ressurskrevende både for Fiskeridirektoratet og politiet. Utvalget viser til at utfordringene ved dagens praksis kan løses ved at det gis hjemmel i havressurslova til at Fiskeridirektoratet og Kystvakten, på nærmere angitte vilkår, kan foreta beslag og inndragning, samt destruere ulovlige fiskeredskap med ukjent eier.

2.2 Oversikt over gjeldende rett

2.2.1 Havressurslova

Formålet med havressurslova er å sikre en bærekraftig og samfunnsøkonomisk lønnsom forvalt-

ning av de villlevende marine ressursene og det tilhørende genetiske materialet og å medvirke til å sikre sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene.

Havressurslova § 16 andre ledd gir departementet adgang til i forskrift å fastsette krav til gjennomføring av høsting inkludert krav om utforming, merking, bruk og røkting av redskaper, jf. § 16 andre ledd bokstav d. Slike krav følger av høstingsforskriften og omtales nærmere under punkt 2.2.3. Krav knyttet til utplassering og merking av redskaper kan også fastsettes særskilt i lokale forskrifter, jf. havressurslova § 32.

Havressurslova § 44 fastsetter at Fiskeridirektoratet skal føre kontroll med at de som loven gjelder for holder seg innenfor de bestemmelsene som er fastsatt i eller i medhold av loven. Ved brudd på bestemmelser i loven eller forskrift med hjemmel i havressurslova, kan det ilegges overtredelsesgebyr, jf. § 59. Adgangen til å ilegge gebyr gjelder både ved forsettlig og uaktsom overtredelse, jf. første ledd. Bestemmelsen gir også adgang til å ilegge foretaket gebyr dersom en lovovertrødelse utøves av en som opptrer på vegne av foretaket, jf. andre ledd. Det er ikke noe krav om at enkeltpersoner må kunne ilegges overtredelsesgebyr for å kunne ilegge foretaket gebyr. Nærmere regler om fastsettelse av gebyr følger av forskrift 20. desember 2011 om bruk av tvangsmulkt og overtredelsesgebyr ved brudd på havressurslova og deltakerloven. Der et forhold har ført til straff i henhold til havressurslova kapittel 12, er det ikke adgang til å ilegge gebyr etter § 59.

Havressurslova § 28 inneholder forbud mot å etterlate gjenstander i sjøen. Dette inkluderer fiskeredskaper og gir Fiskeridirektoratet kompetanse til å gi pålegg om rydding eller fjerning. Dersom dette ikke etterkommes, kan Fiskeridirektoratet sette i verk nødvendige tiltak for den ansvarliges regning og risiko.

Havressurslova § 54 inneholder bestemmelser om administrativ inndragning og sikrer at fangst eller verdien av fangst som er høstet i strid med loven eller bestemmelser gitt i medhold av loven, eller lov 26. mars 1999 nr. 15 om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven), kan inndras.

Straffansvar ved brudd på bestemmelser om blant annet krav til fiskeredskap følger av havressurslova § 61. Bestemmelsen gir en straffeframme på bøter eller fengsel inntil ett år ved brudd på bestemmelser gitt i eller i medhold av §§ 15, 16 andre ledd og 18 til 24.

Adgangen til å inndra redskaper ved brudd på reglene i havressurslova følger av § 65. Slik straffeprosessuell inndragning kan finne sted ved brudd på bestemmelser som er nevnt i hav-

ressurslovas §§ 60 til 63, og inkluderer brudd på regler om gjennomføring av høsting, jf. § 61. Inndragning kan finne sted uavhengig av hvem som eier gjenstanden. Bestemmelsen om inndragning i havressurslova må ses i sammenheng med bestemmelsene om inndragning i lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven), kapittel 13.

2.2.2 Kystvaktloven

Formålet med kystvaktloven er å legge til rette for at Kystvakten effektivt og best mulig kan bidra til det statlige oppsynet med kysten og havområdene utenfor, samt utføre andre oppgaver som følger av kystvaktloven, jf. kystvaktloven § 1.

Kystvaktloven § 9 gir Kystvakten hjemmel til å føre kontroll med overholdelse av bestemmelser i blant annet havressurslova, jf. § 9 første ledd bokstav e. Kystvaktens inspeksjonsrett ved utøvelse av kontroll etter § 9 er videre definert i kystvaktloven § 29 første til femte ledd. Av § 29 andre ledd andre punktum følger det at Kystvakten under sin kontrollvirksomhet selv kan gjennomføre aktive tiltak for å stanse fiske eller fangst. Forarbeidene til Kystvaktloven (Ot.prp. nr. 41 (1996–97) *Om lov om Kystvakten (kystvaktloven)* side 59), beskriver tiltak mot ulovlig satt redskap der fartøyet som eier redskapet ikke er fysisk tilstede, som ett av flere eksempler på aktive tiltak etter § 29 andre ledd andre punktum.

2.2.3 Høstingsforskriften

Høstingsforskriften setter begrensninger ved bruk av ulike typer fiskeredskap, inkludert krav til utforming og merking. Brudd på slike krav vil kunne føre til inndragning av utstyr og eventuelt straffereaksjoner eller administrative reaksjoner.

Kapittel 15 inneholder bestemmelser om merking av redskaper. I § 66 fastsettes det krav om at redskap som står i sjøen skal ha minst et vak som er tydelig merket med fartøyets registreringsmerke, eventuelt eiers navn og adresse der det ikke brukes registreringspliktig fartøy. Teiner og ruser som brukes i forbindelse med rekreasjonsfiske som settes ut fra fartøy som ikke er merkeregistrert eller fra land, skal merkes med eiers navn og adresse, jf. § 67.

2.3 Høringen

2.3.1 Forslaget i høringsnotatet

Nærings- og fiskeridepartementet sendte 1. november 2023 ut et høringsnotat med forslag om

endring av havressurslova § 46 for å gi Fiskeridirektoratet hjemmel til å beslaglegge og destruere eller avhende umerket fiskeredskap der eier ikke kan identifiseres. Endringen ble foreslått tatt inn i et nytt femte ledd:

Når eigaren ikkje kan identifiserast, kan Fiskeridirektoratet beslaglegge fiskereiskapar som ikkje oppfyller krava til merking fastsette i eller i medhald av lova her. Melder ikkje eigaren av reiskapen seg innan ein månad etter beslaglegginga, kan Fiskeridirektoratet destruere eller avhende reiskapen. Reiskapen kan leverast til politiet for avhending. Departementet kan fastsetje forskrift med nærmare reglar om gjennomføring av beslag, destruering og avhending.

Høringen ble også lagt ut på regjeringens hjemmesider. Fristen for høringsuttalelser var 1. februar 2024.

3 Høringsinstanser

Høringsnotatet ble sendt ut til følgende høringsinstanser;

Justis- og beredskapsdepartementet

Fiskeridirektoratet
Kystvakten
Miljødirektoratet
Politidirektoratet
Regelrådet

Sametinget

Bivdu
Fiskehav
Fiskekjøpernes Forening
Norges Fiskarlag
Norges Jeger- og Fiskerforbund
Norges Kystfiskarlag
Norges Råfisklag
Norges Sildesalgslag
Norsk Sjømannsforbund
Pelagisk Forening
Sjømat Norge
Sjømatbedriftene
Sunnmøre og Romsdal Fiskesalslag
Vest-Norges Fiskesalslag

Departementet har mottatt høringsuttalelser fra *Justis- og beredskapsdepartementet, Kystvakten, Nord Fiskarlag, Norges Fiskarlag, Pelagisk*

Forening, Sjømatbedriftene, Vest-Finnmark Kystfiskarlag og Fiskeridirektoratet.

Kystvakten, Norges Fiskarlag, Pelagisk Forening, Sjømatbedriftene, Vest-Finnmark Kystfiskarlag og Fiskeridirektoratet støtter forslaget.

Kystvakten forutsetter at det er meningen at også Kystvakten kan gjøre denne type beslag. En uttrykkelig presisering av dette, enten i lovforslaget eller i kystvaktloven, vil være en fordel av hensyn til legalitetsprinsippet.

Norges Fiskarlag understreker at det er avgjørende at Fiskeridirektoratet aktivt undersøker mulige eiere av redskapet og anmoder om at en slik aktivitetsplikt nedfelles i tilhørende forskrift eller instruks.

Pelagisk Forening mener at redskap med vesentlig verdi, for eks. verdi over 5 000 kr, bør oppbevares i minst tre måneder før redskapet blir solgt eller destruert. Videre at funn av yrkesredskap bør publiseres, enten på direktoratet sin hjemmeside, og/eller i BarentsWatch. Dersom direktoratet selger eller destruerer fiskeredskap uten å etterleve plikten til aktivt å søke å finne eieren av bruket bør dette medføre plikt til å betale erstatning til eier.

Nord Fiskarlag er den eneste høringsinstansen som ikke støtter forslaget. De viser blant annet til at manglende politiinvolvering vil gi rom for potensielt misbruk av myndighet.

4 Om lovforslaget

4.1 Departementets vurdering

De forslag til lovendringer som følger av høringsnotatet støttes i hovedsak av høringsinstansene. Av de høringsuttalelsene som har kommet inn er det kun uttalelsen fra *Nord Fiskarlag* som ikke støtter endringsforslaget. *Nord Fiskarlag* oppfordrer til «grundig revurdering av bestemmelsen for å sikre en balanse mellom effektivitet og beskyttelse av fiskernes rettigheter» som følge av at «det foreslåtte lovforslaget, i sin nåværende form, kan slå uheldig ut for fiskerne».

Departementet har forståelse for at tap av verdifullt fiskeredskap er en betydelig ulempe for fisker. Det er viktig å understreke at umerket fiskeredskap beslaglegges også etter dagens regelverk, men at dette leveres til politiet for videre etterforskning der sakene nærmest utelukkende blir henlagt i tilfeller der eier ikke kan identifiseres. Departementet vurderer derfor ikke at den foreslåtte endringen vil stille eierne av

fiskeredskapen i noen dårligere rettsstilstand enn etter dagens regelverk. Den foreslåtte lovendringen vil kun medføre at redskap der *eier ikke kan identifiseres* kan beslaglegges og destrueres eller avhendes av Fiskeridirektoratet. I tilfeller der eier kan identifiseres, slik *Nord Fiskarlag* viser til i sitt høringssvar, vil bestemmelsen ikke komme til anvendelse. Eierens rett til å få tilbake umerkede redskaper vil ivaretas ved at det stilles krav om en måneds oppbevaring før destruering eller avhending.

Flere av høringsinstansene har foreslått at det bør innføres en aktivitetsplikt for Fiskeridirektoratet for å identifisere eieren av det beslaglagte utstyret (*Nord Fiskarlag, Norges Fiskarlag og Pelagisk Forening*). I den forbindelse har det blant annet blitt kommentert at det bør innføres en plikt til å undersøke om utstyret er meldt tapt i BarentsWatch. Fiskeridirektoratet har opplyst at de allerede har en praksis med å sjekke beslaglagt utstyr opp mot redskap som er meldt tapt i BarentsWatch. Departementet vurderer at en slik praksis eventuelt kan vurderes inntatt i Fiskeridirektoratets interne instruks, men finner det ikke hensiktsmessig å lovfeste en slik plikt.

Det vurderes heller ikke som hensiktsmessig å innføre en plikt for Fiskeridirektoratet til å gjøre andre bestemte tiltak for å identifisere eier av det beslaglagte utstyret. Hensikten med lovendringen er å oppnå mer effektiv kontroll og håndtering av umerkede redskaper der forutsetningen for bestemmelsens anvendelse er at eier av redskapet ikke kan identifiseres. Hensynet til effektiv kontroll og håndtering av umerket utstyr tilsier at det er lite hensiktsmessig å pålegge Fiskeridirektoratets kontrollører noen undersøkelsesplikt for å finne redskapets eier. Det er eiers ansvar å sørge for merking av utstyr i tråd med høstingsforskriftens bestemmelser. Der eier kan identifiseres vil redskapet overleveres til politiet i tråd med gjeldende praksis.

Departementet har forståelse for at merket vak kan bli ødelagt eller at merking i henhold til forskrift av andre grunner kan forsvinne, uten at dette kan bebreides eieren av redskapet. I slike tilfeller vil eier av utstyret kunne få dette tilbake ved å melde fra til Fiskeridirektoratet. Hvorvidt eieren av redskapet kan bebreides for manglende merking vil hensyntas ved vurdering av eventuelle reaksjoner, ettersom reaksjoner som overtredelsesgebyr eller bøter vil være betinget av forsettlig eller uakt-som adferd.

Pelagisk Forening har i sin høringsuttalelse foreslått at utstyr av betydelig verdi, for eksempel med verdi over 5000 kroner, bør oppbevares i

minst tre måneder før det destrueres eller avhendes. Departementet er innforstått med at tap av verdifullt utstyr er en stor økonomisk ulempe for eier, og er enig i at dette må hensyntas. Det anses likevel som praktisk lite gjennomførbart å innføre et skille for oppbevaringsplikten basert på vurdering av verdien på redskapene. Det må også tas hensyn til kostnadene ved oppbevaring. Basert på praksis for oppbevaring ved beslag i andre sektorer vurderes en måned å være rimelig.

Departementet viser til at behovet for den foreslåtte lovendringen først og fremst er begrunnet i at dagens praksis medfører unødvendig ressursbruk både hos Fiskeridirektoratet, Kystvakten og politiet. Ved å gi direktoratet adgang til å beslaglegge og destruere eller avhende umerkede redskaper vil man oppnå en mer effektiv håndtering av slikt utstyr.

Som følge av Kystvaktens høringsuttalelse har departementet i etterkant av høringsrunden gjort en særskilt vurdering knyttet til Kystvaktens håndtering av umerket redskap. Ettersom Kystvakten i likhet med Fiskeridirektoratet tar opp en betydelig mengde umerkede redskaper, er det naturlig at Kystvakten også omfattes av den foreslåtte bestemmelsen. Departementet har hatt dialog med Forsvarsdepartementet angående behovet for lovendring og det vurderes at det ikke er behov for å gjøre endringer i kystvaktloven. Departementet legger til grunn at den foreslåtte hjemmelen i havressurslova vil være tilstrekkelig for å sikre det nødvendige rettslige grunnlaget for Kystvakten til å kunne beslaglegge og overlevere umerket redskap til Fiskeridirektoratet.

Ved etablering av lovhjemmel som kan påvirke enkeltpersoners rettstilstand er det nødvendig å vurdere om grunnleggende rettssikkerhetshensyn er godt nok ivarettatt. Grunnloven § 96 sikrer at ingen ilegges straff uten hjemmel i lov, mens § 113 skal hindre at det gjøres annen form for inngripen overfor privatpersoner uten lovhjemmel. Forbud mot straff uten hjemmel i lov følger også av Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) artikkel 7. Forholdet til disse bestemmelsene er ytterligere omtalt i høringsnotatet.

Departementet har vurdert at beslag og destruksjon eller avhending av umerkede fiskeredskaper ikke er å anse som straff verken etter nasjonal eller internasjonal lovgivning. Primært foretas beslag av slike redskaper for å hindre ulovlig uttak av fellesskapets ressurser og bruk av redskaper som ikke er i forskriftsmessig stand. Dette gjøres for å kontrollere ressursuttaket og for å

hindre skade på marine ressurser. Beslag etter den foreslåtte bestemmelsen har i hovedsak ikke noe pønalt formål.

Strafferettslig forfølgning aktualiserer en rekke rettssikkerhetsgarantier, som blant annet følger av internasjonal rett, herunder EMK artikkel 6. Kriteriene for at et forhold skal anses som straff etter EMK artikkel 6 er definert av Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD). I henhold til norsk og internasjonal rettspraksis legges det til grunn at beslag og destruering eller avhending av fiskeredskaper ikke er å anse som straff etter EMK artikkel 6.

Det er grunn til å skille mellom inndragning og beslag ved vurderingen av inngrepets karakter. Inndragning må anses å utgjøre et mer inngripende tiltak overfor eieren av utstyret, ettersom dette innebærer at man fratar noen deres eiendom. Dette skillet bør likevel nyanseres noe i denne sammenheng. Eiere av slikt utstyr som omfattes av lovendringen vil, i de aller fleste tilfeller, permanent miste rådigheten over gjenstanden som følge av at den blir destruert eller avhendet.

Den foreslåtte hjemmelen omhandler tilfeller hvor eier er ukjent og vil kun ha betydning for hvem som har adgang til å foreta den videre håndteringen av utstyret.

Departementet har vurdert at preventive hensyn ivaretas selv om lovendringen fører til at beslag i færre tilfeller vil føre til anmeldelse og etterforskning. Den foreslåtte endringen vil ikke være til hinder for at det foretas anmeldelse av forholdet dersom eieren av utstyret kan identifiseres. Forvaltningen har også adgang til å ilagge eieren administrative sanksjoner.

Når det gjelder forholdet til eiendomsretten vurderer departementet at dette hensynet ivaretas ved innføring av den foreslåtte lovhjemmelen. Både Grunnloven og EMK gir adgang til å gjøre inngrep i eiendomsretten der en privat gjenstand brukes i forbindelse med en ulovlig handling, forutsatt at adgangen har hjemmel i lov. Hensynet til eiendomsretten tilsier at inngripen ikke bør gå lenger enn det som er nødvendig for å oppnå formålet med reaksjonen. Eiendomsretten tilsier videre at eier, dersom vedkommende kan identifiseres, gis utstyret tilbake dersom utstyret kan settes i lovlig stand.

5 Administrative og økonomiske og konsekvenser

Formålet med de foreslåtte lovendringene er i hovedsak en mer effektiv håndtering og vil med-

føre en mer effektiv bruk av fellesskapets ressurser. Rent praktisk vil endringen først og fremst få virkning for forvaltningen. Forslaget forventes å medføre noen budsjettendringer ved at oppgaver overføres fra politiet til Fiskeridirektoratet. Samtidig forventes forslaget også å ha en besparende effekt for Fiskeridirektoratet ved at man unngår saksbehandling og levering i forbindelse med anmeldelse av umerket fiskeredskap til politiet. Forslaget forventes å ha en besparende effekt for Kystvakten. Forslaget forventes også å ha en positiv virkning på naturen og miljøet som følge av at mer effektiv håndtering av umerket fiskeredskap vil redusere ulovlig uttak av ressurser.

Den foreslåtte endringen vil først og fremst påvirke hvem som gis myndighet til å beslaglegge, destruere eller avhende ulovlig fiskeredskap. Omfanget av typen redskap som beslaglegges vil ikke påvirkes av forslaget ettersom det kun omhandler den videre håndteringen av utstyret. For eier av redskapet vil konsekvensene være de samme, både i tilfeller der eier ikke kan identifiseres og i tilfeller der forhold anmeldes og redskapet overleveres til politiet. For å sikre enkeltpersoners mulighet til å forutse sin rettsstilling må konsekvensene av å bruke ulovlige fiskeredskaper fremkomme gjennom tydelige lovhjemler.

Forslaget vurderes i hovedsak å ha positive virkninger for forvaltningen. Dagens ordning beslaglegger store ressurser både hos Fiskeridirektoratet, Kystvakten og politiet. Dette er blant annet knyttet til omfattende saksbehandlingsarbeid i forbindelse med anmeldelse og straffettslig behandling av forholdene som beskrevet i kapittel 2. Endringen forventes å medføre en forenkling av arbeidet i alle tre etater.

Det foreslåtte tiltaket forventes å medføre noe økning i Fiskeridirektoratets utgifter. Dette knytter seg i hovedsak til økt behov for oppbevaring og i forbindelse med destruksjon av beslaglagt fiskeredskap. Hvor stor økningen vil være vil samtidig avhenge av om det velges løsninger basert på etablerte ordninger for henting og oppbevaring av redskap, eller om direktoratet må lage «nye» ordninger. Tidligere har direktoratet i enkelte regioner oppbevart redskap på vegne av politiet, men hovedregelen har vært at politiet har overtatt redskapet sammen med anmeldelsen.

I forbindelse med forventet behov for lagerplass anslår direktoratet at 12 lagerlokaler med størrelse 50-200 kvadratmeter fordelt langs kysten vil være tilstrekkelig. I høringsnotatet ble det tatt utgangspunkt i containere for oppbevaring ved

beregning av lagerbehov. Dette har Fiskeridirektoratet gått bort fra fordi bruk av containere antas å ville medføre problemer med lukt og fukt. Samlet sett estimeres det at kostnader for alle lagerstedene vil ligge på omkring kr. 2 080 000,- per år.

Videre vil endringen medføre økte kostnader for Fiskeridirektoratet i forbindelse med håndtering av beslag. Det er vanskelig å gjøre en nøyaktig estimering av kostnadene knyttet til håndteringen, men Fiskeridirektoratet har vurdert og lagt til grunn at arbeidet vil tilsvare omtrent ett årsverk samlet. Kostnadene for ett årsverk er kr. 1 498 000,-.

På den annen side vil tiltaket ha en kostnadsbesparende side for direktoratet ved at administrative oppgaver knyttet til anmeldelse i stor grad faller bort. Dette frigir kapasitet til andre oppgaver. Salg av fiskeredskap vil også gi en viss inntekt.

For politiet vil tiltaket ha en utelukkende besparende effekt ved at det vil medføre reduserte utgifter og ressursbruk i forbindelse med oppbevaring, destruksjon og saksbehandling. Det understrekes at politiet fortsatt vil ha behov for å kunne hente og oppbevare redskap hvor det er kjent gjerningsmann.

For Kystvakten må tiltaket anses å ha utelukkende positiv effekt ettersom de slipper arbeidet med anmeldelse etter overlevering av umerket redskap til politiet.

Ettersom både direktoratet og politiet må ha kapasitet til å oppbevare redskap kan det potensielt medføre en økning i utgiftene, men det må legges til grunn at de nye reglene vil åpne for en mer effektiv håndtering og dermed redusert oppbevaringstid og redusert behov for oppbevaringskapasitet. Det må søkes unngått at begge etater etablerer unødvendig oppbevaringskapasitet slik at de mulige utgiftene fordobles. Dette kan sikres gjennom god dialog mellom direktoratet og politiet om hvilke løsninger som velges for den praktiske håndteringen av redskapet langs kysten.

Departementet vurderer at de økte utgiftene Fiskeridirektoratet vil ha som følge av endringene kan dekkes av direktoratets årlige bevilgning over statsbudsjettets kap. 917 Fiskeridirektoratet, post 22 Fiskeriforskning og -overvåking. Budsjettposten finansieres gjennom en andel av inntektene fra fiskeriforskningsavgiften, som har som del av sitt forskriftsfestede formål nettopp å rydde tapte fiskeredskap, jf. forskrift 17. desember 2013 nr. 1567 om innkreving av avgift til fiskeriforskning og overvåking.

6 Merknader til lovforslaget

Den foreslåtte bestemmelsen i havressurslova § 46 femte ledd gir Fiskeridirektoratet hjemmel til å beslaglegge og destruere eller avhende fiskeredskaper som ikke oppfyller kravene til merking som følger av høstingsforskriften og der eieren ikke kan identifiseres.

Beslag etter bestemmelsen må ikke forveksles med beslag etter straffeprosessloven.

Beslaglagte redskaper skal oppbevares i en måned før destruering eller avhending kan finne sted, jf. nytt femte ledd tredje punktum. Dersom eieren av redskapet ikke melder seg i denne perioden kan Fiskeridirektoratet destruere eller avhende redskapet. Redskapet kan kun destrueres dersom Fiskeridirektoratet vurderer at denne ikke kan settes i lovlig stand eller at redskapet av andre grunner ikke er egnet for salg. Redskap

som kan settes i lovlig stand kan leveres til politiet for avhending, jf. nytt femte ledd fjerde punktum. Slikt redskap vil bli solgt ved politiets hittegodsauksjoner.

Nærings- og fiskeridepartementet kan fastsette forskrift der det gis bestemmelser som nærmere regulerer gjennomføring av beslag, destruering og avhending, jf. nytt femte ledd femte punktum.

Nærings- og fiskeridepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i havressurslova (hjemmel for Fiskeridirektoratet til å beslaglegge og destruere eller avhende umerket fiskeredskap).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i havressurslova (hjemmel for Fiskeridirektoratet til å beslaglegge og destruere eller avhende umerket fiskeredskap) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i havressurslova (hjemmel for Fiskeridirektoratet til å beslaglegge og destruere eller avhende umerket fiskeredskap)

I

I lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevande marine ressursar gjøres følgende endringer:

§ 46 femte ledd skal lyde:

Når eigaren ikkje kan identifiserast, kan Fiskeridirektoratet og Kystvakta beslaglegge fiskereiskapar som ikkje oppfyller krava til merking fastsette i eller i medhald av lova her. Kystvakta kan levere beslaglagt reiskap til Fiskeridirektoratet når eigaren ikkje kan identifiserast. Melder ikkje eigaren seg innan ein månad etter

beslaglegginga, kan Fiskeridirektoratet destruere eller avhende reiskapen. Reiskapen kan leverast til politiet for avhending. Departementet kan fastsetje forskrift om gjennomføring av beslag, destruering og avhending etter paragrafen her.

Nåværende § 46 femte og sjette ledd blir sjette og nytt syvende ledd.

II

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer.
